

Dozvuky 11. mezinárodního kongresu o vzdělávání v botanických zahradách

V jihokorejském Soulu se v týdnu od 9. do 13. června 2025 odehrával 11. ročník Mezinárodního kongresu o vzdělávání v botanických zahradách (ICEBG), který pořádala organizace Botanic Gardens Conservation International (BGCI), sdružující botanické zahrady celého světa, ve spolupráci s Korejským národním arboretum (KNA, Korean National Arboretum). Jde o nejvýznamnější světové setkání odborníků na environmentální vzdělávání v botanických zahradách, které se koná jednou za několik let. Předchozí proběhlo v r. 2018 ve Varšavě. Věnuje se sdílení inovativních přístupů, výměně zkušeností a posilování role botanických zahrad jako důležitých center pro ochranu přírody, vědu a osvětu veřejnosti. Téma letošního kongresu neslo název Role botanických zahrad při řešení globálních výzev: vzděláváním ke změně.

Na kongres přijelo přes 1 736 účastníků z 53 zemí včetně dvou zástupců botanických zahrad v České republice – Botanické zahrady hl. m. Prahy a Botanické zahrady Teplice. Obě zahrady prezentovaly své vzdělávací aktivity v rámci posterových sdílení a hned první den mohly sdílet zkušenosti s kolegy z ostatních botanických zahrad. Program byl nabitý nejen přednáškami o různých přístupech ve vzdělávání, ale také plný workshopů a panelových diskuzí. Účastníky čekala návštěva jedné z hostitelských organizací – Korejského národního arboreta včetně ukázky zázemí pro edukaci a prohlídky arboreta (viz doplňující fotografie na webu Živy). Poslední den byl věnován návštěvě botanické zahrady umístěné v demilitarizované zóně mezi Korejskou republikou a Korejskou lidovou demokratickou republikou.

Hlavními tématy kongresu bylo pět okruhů, odrážejících současné výzvy i potenciál vzdělávací činnosti botanických zahrad. Diskutovalo se o jejich významu pro zdraví a duševní pohodu, o možnostech mezioborové spolupráce, o využití moderních

technologií pro učení a zapojení veřejnosti, o aktivní roli mladých lidí i o inkluzi, jak zapojit všechny vrstvy společnosti včetně znevýhodněných komunit. Tato témata jednoznačně ukazují, jak široce dnes botanické zahrady zasahují do oblasti vzdělávání i života společnosti.

Jedním z nejzajímavějších vystoupení byla přednáška jihokorejského univerzitního profesora a ekologa Jae Chuna Choea, který zdůraznil roli botanických zahrad v době klimatické krize. Použil přitom metaforu „eko-vakcíny“. Stejně jako se chráníme před nemocemi očkováním, může nás příroda chránit před psychickými i fyzickými dopady civilizačních krizí. Pokud většina lidí bude pravidelně „očkována přírodou“ – tedy chodit do přírody, zahrad, pečovat o rostliny a uvědomovat si jejich význam – společnost bude odolnější vůči budoucím pandemiím i klimatickým otřesům. Botanické zahrady v tomto směru představují ideální místa.

Zároven významně přispívají k udržitelnosti, jak ukázala Shahbaz Khan z organizace UNESCO. Jsou nejen útočištěm ohrožených rostlin, ale i živými učebnami, kde si návštěvníci mohou vyzkoušet vědu do slova na vlastní kůži. Mohou tak tvořit most mezi vědci a veřejností, vysvětlovat složité problémy jednoduchým jazykem, podporovat zvědavost u dětí a zapojovat širší veřejnost v rámci občanské vědy.

Velký prostor dostala také otázka duševní pohody. Prof. Youmi Lee (Korean National University of Cultural Heritage) připomněla, že východoasijská tradice vždy chápala zahrady jako místa harmonie mezi člověkem a přírodou. Staré korejské zahrady sloužily k odpočinku i k intelektuálním debatám a učení. Dnešní arboreta a zahrady tuto roli přebírají v moderní podobě. Propojují vědecký výzkum rostlin s programy podporujícími relaxaci, vzdělávání, a dokonce i městské plánování (jak se ukázalo i na jiných přednáškách).

Botanické zahrady mohou inspirovat a předávat odborné znalosti nové generaci lidí, kterým není lhostejný svět kolem nás. Ingrid Sanchez Tapia z UNICEF představila řadu příkladů, jak po celém světě pomáhají mladým lidem stát se aktivními aktéry ochrany klimatu. Mladí chtějí jednat a být součástí ochrany naší Země, pokud dostanou příležitost a podporu. Botanické zahrady jim k tomu poskytují ideální prostředí – jsou bezpečné, inspirativní a propojují vědu s každodenní praxí.

Posterová část kongresu byla pestrá jako rozkvetlá zahrada. Nabídla desítky příkladů, jak lze vzdělávání uchopit nově, kreativně a často velmi prakticky. Silně zastoupeným tématem byla občanská věda. V Koreji se např. podařilo zapojit stovky dobrovolníků do monitorování opylovačů. Do popředí se dostaly i moderní technologie. Některé zahrady zavedly digitální kvízy a mobilní hry, jiné experimentují s rozšířenou realitou. Nechybělo propojení botaniky s uměním, pomáhající oslovit i ty, kteří by jinak zájem těžko našli.

Výsledkem letošního setkání je i vyhlášení Mezinárodního dne vzdělávání v botanických zahradách, který se bude slavit vždy 12. června. Poslouží jako celosvětová výzva k solidaritě při řešení krize biologické rozmanitosti a jako symbol společného závazku překonávat tyto naléhavé výzvy. Věřím, že mnoho zahrad se do tohoto dne zapojí se svými vzdělávacími programy.

Příští kongres se uskuteční v červnu 2028 v nizozemském Leidenu. Tématem bude občanská věda, o které se již mnohokrát psalo i na stránkách Živy (např. celoroční seriál K výuce v r. 2024) a která se v poslední době dostává čím dál tím více do popředí. Nezbývá nic jiného než stále zlepšovat vzdělávací aktivity v botanických zahradách a za tři roky vyjet opět sbírat zkušenosti od kolegů z celého světa.

Na webové stránce Živy naleznete internetové odkazy na sborník abstraktů a na oficiální prohlášení BGCI k 11. mezinárodnímu kongresu o vzdělávání v botanických zahradách. K dalšímu čtení např. Živa 2025, 1: XXVII–XXIX.

1 Účastníci závěrečného ceremoniálu 11. mezinárodního kongresu o vzdělávání v botanických zahradách. Foto pořadatelé ICEBG 2025

